

Н.О. Будна

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Робота з літературним твором

Діагностичні картки

4 клас

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 81.161.2(075.2)
Б 90

Будна Н.О.

Б 90 Літературне читання. Робота з літературним твором :
діагност. карт. : 4 кл. / Н.О. Будна. — Тернопіль :
Навчальна книга – Богдан, 2023. — 64 с.

ISBN 978-966-10-7060-7

У посібнику подано 14 діагностичних карток з літературного читання для перевірки досвіду читацької діяльності учнів 4-го класу (зокрема робота з літературним твором), зміст яких відповідає Державному стандарту початкової освіти та Типовим освітнім програмам.

Спеціально дібрані художні тексти та завдання до них допоможуть учителеві перевірити вміння учнів визначати тему твору, його головну думку, розрізняти жанри, характеризувати вчинки дійових осіб, пояснювати зображувальні можливості художнього слова.

Для вчителів та учнів 4-го класу, дбайливих батьків, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 81.161.2(075.2)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

Навчальне видання

БУДНА Наталя Олександрівна

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ

Робота з літературним твором

Діагностичні картки

4 клас

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Марія Мигаль*

Обкладинка *Володимира Басалиги*

Комп'ютерна верстка *Галини Кузів, Галини Телев'як*

Технічний редактор *Неля Домарецька*

Підписано до друку 16.11.2022 р. Формат 70х100/16. Гарнітура
UkrainianPragmatica. Папір офсетний. Умовн. друк. арк. 5,2. Умовн. фарбо-відб. 5,2.

Наклад 1500 пр.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга — Богдан, Україна, м. Тернопіль, просп. С. Бандери, 34а, 46002.

Навчальна книга — Богдан, а/с 529, Україна, м. Тернопіль, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися: тел./факс (0352) 52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-6509-2

ISBN 978-966-10-7060-7

© Навчальна книга – Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2023

9 789661 065092

Передмова

У 4-му класі передбачається перевірка навчальних досягнень учнів з літературного читання. Однією з найважливіших є перевірка досвіду читальної діяльності учнів, зокрема обізнаність з колом дитячого читання, практичне засвоєння літературознавчих понять, вміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою тощо.

Письмова перевірка досвіду читацької діяльності (робота з літературним твором) передбачає первинне ознайомлення учнів із текстом під час читання його самостійно мовчки або пошепки. Після первинного ознайомлення з текстом, під час його опрацювання учні виконують 6-8 письмових завдань на перевірку обізнаності з колом дитячого читання, практичного засвоєння літературознавчих понять, сформованості вмінь визначати тему тексту, його основну думку, розрізняти жанри, встановлювати послідовність подій у творі, характеризувати вчинки дійових осіб, пояснювати зображувальні можливості художнього слова тощо.

Вимоги до завдань для поточної письмової перевірки досвіду читацької діяльності в 4-му класі подано в «Нових орієнтовних вимогах до оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів» на с. 35.

Діагностична картка 1

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Ківш лиха¹

У багатого батька був один син, а батько нажив худобу неабияк, а таки чесно: багато поту вилилося з нього, багато крові зіпсувалось, поки заблищали у нього в кишені червінці.

Синові про те байдуже: він виріс серед червінців, та йому вони не дорогі були. Як дасть батько, то він так і сіє грішми, як половою, аж слід його сяє. Дививсь-дививсь на це батько — і гірко йому було, що син робити не хоче, а його заробленим добром так нехтує. Уже й казав і вмовляв — нічого не вдіє. Ото й надумавсь батько. Пішли якимось батько з сином до річки, посідали, балакають.

Іде якийсь чоловік і несе горобця застріленого. І заманулося синові нащось того горобця купити, — зараз і виймає золотого.

— Дай мені! — каже батько.

Син дає. Батько заміривсь рукою стиха на річку, наче хоче золотого кинути, а син байдуже. Батько вдруге заміривсь. Син нічого.

Узяв батько тоді та й кинув у воду червінця. Син навіть і не спитав батька, нащо то й до чого, а зараз поліз у кишеню та й вийняв другого червінця. Батько бачить, що лиха година, та й каже синові:

— Ось віддай мені капшука з грішми!

Син дає. Тоді батько знов:

— Іди ж ти, — каже, — як оце ти є, та зароби червінця! Як заробиш — то тоді приходь...

Син аж засміявся.

¹ Найкраще. Навч. посіб. для уч. 4 кл. / Упоряд. А.І. Мовчун, Л.І. Харсіка. — К. : АВДІ, 2009. — 568 с. (С. 72-74)

— Піду! — каже. А собі думає: «От розумний батько — чи диво то — червінця заробити!»

От і пішов він: ішов він, — чи довго, чи ні, — та й замисливсь: «Що ж я робити вмю? Письма я знаю!» От і пішов він скрізь по городі шукати роботи письменської. Та куди не піткнеться — скрізь не треба. А тут уже й їсти хочеться.

Продав він кожушинку — ходить у легенькому, а вже холодна осінь. Прийшов у бакалійницю, проситься у крамарчуки, у прикажчики.

Питаються в нього:

— Де ж ви були? Що знаєте?

— Я, — каже, — жив біля батька, був коло хліборобства...

— Та й тільки? — кажуть йому. — Не треба нам таких. Узять вас хіба за хлопця-попихача, та ви більше з'їсте, ніж заробите.

Що його робити? А тут холодно, а тут їсти хочеться!.. Пішов він до Дніпра, там пароплавів та всяких суден без ліку стоїть.

Нічого робити — найнявся він лантухи тягати.

Так, як лозинка від вітру, гнувся він під тими лантухами важкими — ноги трусились, голова горіла. Увечері з незвички як упав на вулиці, так і заснув. Був би замерз, та солдат-поліціант побачив — до поліції відвіз: думав, що п'яний.

Другого дня — те ж, третього, четвертого — усе те ж. Він уже й недоїдає, й недопиває, щоб більше грошей зоставалося, а ще далеко до золотого, бо й плата мала, і сили в нього небагато.

Робить — і так усю осінь і зиму проробив. І вже по весні зібралось у нього стільки грошенят, що виміняв він за них золотого.

Тоді йде до батька. Прийшов, аж батько стоїть біля млина, саме біля річки.

— Здорові, тату!

— Здоров, синку! — каже батько. — Ну, синку, приніс?

Лізе син у кишеню та потихеньку, як скляне, виймає щось завернене у ганчірочку, а потім ще й у папірець, — еге, червінець, — та й боїться давати батькові.

Узяв батько, повертів того золотого у руках та як замірється на річку...

Син як ухопить батька обома руками за руку, як крикне не своїм голосом:

— Ой батеньку, батеньку!..

А сам зробився як не свій. Тоді засміявся та й каже:

— Ну, тепер я бачу, що ти знаєш, почому ківш лиха, як дістається червінець. Ось тепер ти мені син, і моя худоба тобі буде.

І з того часу син годі вже гроші розкидати — такий працьовитий та хазяйновитий зробився.

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір «Ківш лиха» — це

А казка

Б легенда

В оповідання

2. Який син виріс у батька?

А працьовитий

Б красивий

В лінивий

3. Для чого батько відправив сина у світ?

А розважитися

Б навчитися заробляти самому

В подорожувати

4. Як син заробляв червінець?

А важкою працею

Б легко

В з усмішкою

5. Запиши, як ти розумієш вислів «чесно нажити добро».

6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

Як дасть батько, то він	•	•	найнявся він лантухи
і сіє грішми,			тягати.
— От розумний батько —	•	•	як половою, аж слід його
			сяє.
Нічого робити —	•	•	чи диво то — червінця
			заробити!

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту твору.

- Заповіт батька.
- Перевірка сина.
- Байдужий син.

8. Чого навчає ця казка? Запиши.

Діагностична картка 2

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Як у кенгуру з'явилася на животі сумка¹

Жила на світі мати-кенгуру, і був у неї спритний синок-кенгуру. Варто було матері відвернутися пощипати трави, як малюк тікав, і їй доводилося довго шукати його.

Одного разу кенгуру залишила сина в прикметному місці, а сама вирішила поласувати соковитою зеленню. Трава була смачна, і мати-кенгуру із задоволенням її щипала.

Раптом бачить — через галявину човгає старезний вомбат. Поволі бреде через галявину і розмовляє сам із собою — скаржиться на неміч, на те, що нікому тепер не потрібний і що всім байдуже, живий він чи вмер.

Жаліслива кенгуру запитала старого вомбата, чи не може вона чим-небудь йому допомогти.

Вомбат попросив провести його до соковитої, солодкої трави.

Кенгуру декількома стрибками наблизилася до нього, сліпий старий вхопився за її хвіст і пішов услід. Вона підвела його до соковитої трави і помчала до свого дитинчати. Але синка на місці не було.

Багато часу витратила мати-кенгуру на пошуки сина, а коли, нарешті, знайшла його, підхопила передніми лапами й пострибала на галявину, де старий вомбат міцно спав після смачного обіду.

І тут мати-кенгуру помітила, що з чагарника крадькома виходить мисливець і тримає наготовів спис — зараз метне його в сплячого вомбата. Кинула кенгуру сина в кущі і пострибала ще швидше.

¹ Зарубіжна література. 4 кл. : навч. посібник / Упоряд. А.І. Мовчун, Л.І. Харсіка. — К. : АВДІ, 2009, — 576 с. (С. 73-75)

Мисливець помітив кенгуру і поспішно позадкував — для людей його племені кенгуру була священною твариною, він не смів убити її.

Як тільки небезпека минула, кенгуру попрямувала до вомбата, та його вже не було на галявині.

Старий вомбат був зовсім не вомбатом, а духом, що прийняв його вигляд, щоб дізнатися, хто з живих істот найкращий і найчуйніший. Дух був добрий і подумав, що не погано б віддячити матері-кенгуру за те, що вона намагалася врятувати його від смерті, коли мисливець хотів метнути спис. Адже вона ризикувала життям!

І тут добрий дух побачив сумку, що лежала неподалік. Духи трави вправно сплели її. Він пригадав про непосидюче кенгуреня і про те, скільки клопоту додає малюк своїй дбайливій матері, і тут же доручив одному із своїх синів розшукати матір-кенгуру, віддати їй сумку і сказати, щоб вона прив'язала її до живота, та якомога міцніше.

Син доброго духа все так і зробив. І мати-кенгуру слухняно виконала наказ духа. Вона прив'язала сумку ліанною і в ту ж мить відчула, як сумка приросла до живота, стала частиною її тіла і покрилася зовні і зсередини шерстю.

Мати-кенгуру зрозуміла, який цінний дарунок вона отримала від доброго духа, і тут же почала навчати своє дитинча користуватися новою затишною колискою — спати і грати у вкритому хустром притулку.

Коли малий підріс і зміцнів, він навчився виплигувати із сумки і заплигувати в неї головою вперед. А мати робила сумку то більшою, то меншою. Тепер дитинча завжди було разом з матір'ю.

А коли вороги починали переслідувати кенгуру, вона мчалася до чагарника гігантськими стрибками, вихоплювала передніми лапами кенгуреня з сумки і кидала його в гущавину, чимдалі від себе. А сама мчалася далі і відводила за собою переслідувачів, щоб врятувати малюка.

Про чудовий подарунок доброго духа незабаром дізналися родичі кенгуру, а потім й інші тварини: волеби, щурячі кенгуру, вомбати, опосуми, коали і навіть ехидни.

Кенгуру упрохала доброго духа дати тваринам сумки, у яких вони могли б вирощувати і виховувати своїх дітей. А він попросив духів трави виткати сумки для всіх великих і малих родичів матері-кенгуру, а потім і для інших тварин.

Відтоді так і повелося: коли народяться дитинчата, тваринам жіночої статі їх матері дарують сумки, без яких ніхто з них на австралійській землі обійтися вже не може.

Переклад О. Тарновської

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Визнач жанр твору.

А казка

Б оповідання

В легенда

2. Речення «Жила на світі мати-кенгуру і був у неї спритний синок-кенгуру.» належить до

А зачину казки

Б основної частини

В кінцівки

3. Кого зустріла кенгуру на галявині?

А ведмедя

Б kota

В вомбата

4. Що подарував кенгуру добрий дух?

А рюкзак

Б сумку

В портфель

5. Продовж речення.

Про чудовий подарунок доброго духа незабаром дізналися родичі кенгуру, а потім й інші тварини: волеби,

6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.

Вомбат — •	• сумчаста тварина розміром з домашню кішку.
Опосум — •	• сумчаста рослиноїдна тварина, що риє нори.
Коала — •	• сумчастий ведмідь, який веде нічний спосіб життя.

7. Установи послідовність речень відповідно до змісту казки.

- І тут добрий дух побачив сумку, що лежала неподалік.
- Варто було матері відвернутися пощипати трави, як малюк тікав, і їй доводилося довго шукати його.
- Відтоді так і повелося: коли народяться дитинчата, тваринам жіночої статі їх матері дарують сумки, без яких ніхто з них на австралійській землі обійтися вже не може.

8. Для чого слід робити добро? Свої роздуми запиши.

Діагностична картка 3

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Подорож Блакитної Стріли¹

Уривок

Фея була вже немолода, але знатна і дуже гарно вихована, чемна синьйора — майже баронеса.

— Люди звать мене просто Феєю, і я згоджуюсь, бо треба якось терпіти цих невігласів. А все ж я трохи не баронеса. Це всі порядні люди знають, — бубоніла стара сама до себе.

— Таки так, ви — синьйора баронеса, — підлесливо вторила їй служниця.

Ця розмова точилася новорічного ранку. Цілісіньку ніч стара Фея та її служниця літали над містом, розвозячи дітям новорічні подарунки. Вони тільки що влетіли до господи. і на одержі в них ще не встиг розтанути сніг та крижані бурульки.

— Розтопи в грубі! — наказала Фея. — Треба якось обсушитися, і прибири мітлу.

— Завари-но мені густої ромашки! — гукнула Фея. одягаючи окуляри і вмоцнюючись за письмовий стіл у старе, оббите чорною шкірою крісло.

— Зараз, пані баронесо! — пискнула служниця, мов простуджена миша.

Стара Фея вдоволено позирнула на неї крізь окуляри. «Хоч сама й грубувата, — подумала про служницю Фея, — та добре засвоїла правила гарного поведження і вміє триматися при такій синьйорі, як я, — трохи не баронесі. Пообіцяю їй набавити платню! А там хай жде. У мене, звичайно, обіцянка-цяцянка».

¹ Родарі Дж. Планета Новорічних Ялинок. — К. : Веселка, 1997. — 540 с. (С. 165–170)

Ніде правди діти: Фея була таки скупенька, хоч і знатна й гарно вихована.

— Все гроші та гроші! Оці селюки тільки й знають, що мріяти про гроші! І коли вже ти перестанеш думати вголос! Доки тобі про це нагадувати? Мабуть, не навчити тебе шляхетних манер — як і ослів цукром не нагадувати...

Фея зітхнула і знову ткнула носа в свої рахункові книги.

— А втім — ще побачимо, — додала вона. — Надій малувато, цього року справи йдуть погано, грошей обмаль. Ще б пак! Усім хочеться гарних подарунків од Феї, а як справа дійде до грошей — тут і починається: годують обіцянками, просять видати в борг, неначе Фея їм — багата ковбасниця. А виканючать іграшки — тільки й бачили їх... Та, зрештою, я не смію сьогодні нарікати: адже всі іграшки, що були в крамниці, я порозвозила, і треба буде занести з комори нових.

Фея згорнула свою рахункову книгу і заходилася розпечатувати листи, які вона вибрала з поштової скриньки, повернувшись з нічної подорожі.

— Ось як! — буркнула вона. — Так і знала... Я розношу в таку негодку подарунки, марную своє здоров'я, а вони ще носом крутять. Бач, йому не до вподоби дерев'яна шабля, захотів пістоля! А чи знаєш ти, що пістоль коштує на тисячу лір більше? Гм... диви, а цьому заманулося літака! Та його ж батько якийсь нещасний швейцар помічника кур'єра одного службовця лотереї і на подарунки дав усього триста лір. А що я могла подарувати хлопцеві на триста лір?

Фея жбурнула листами в скриньку, скинула окуляри й гукнула:

— Терезо, ромашка закипіла?

— Зараз несу! Несу, синьоро баронесо!

— Знайди-но ключа від комори і візьми свічку, — звеліла Фея, — треба занести сюди нові іграшки.

— Невже ви, синьоро баронесо, будете працювати і на ваше свято?

— А хіба на свято не треба їсти? — озвалася Фея.

— Та сьогодні ж ніхто не прийде купувати подарунків. Адже новорічна ніч. Ніч Феї, вже минула...

— Либонь, так, але до наступної новорічної ночі залишилося всього триста шістдесят п'ять днів...

Мабуть, доречно буде вам сказати (бо ви навряд чи знаєте це), що Феїна крамниця іграшок була відчинена цілий рік. У вітринах ніколи не гасло яскраве світло, тому дітлахи мали досить часу, щоб придивитися і вибрати ту чи іншу іграшку, а батьки за цілий рік, у свою чергу, могли також якось на ту іграшку стягтися. І ще ж (на Феїне щастя) щодня в когось бувають іменини. А яка дитина в свій день народження не чекає подарунка? Тепер ви знаєте, що робить стара Фея від 1 січня аж до 31 грудня кожного року? Сидить у своїй крамниці, причаївшись за вітриною, та вичікує покупців, а надто — цікавих дітей. За виразом їхнього обличчя вона зразу здогадується, сподобалася їм іграшка чи ні. І коли якась цяцька дітям не сподобається, Фея негайно поставить на її місце іншу.

Джанні Родарі

З італійської переклав Ілько Корунець

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір «Подорож Блакитної Стріли» — це...

А казка-повість

Б казка-п'єса

В оповідання

2. Що робила Фея у новорічну ніч?

А спала

Б розвозила дітям подарунки

В танцювала

3. Якою була Фея?

А немолодою, знатною і скупенькою

Б немолодою, невихованою, недоброю

В молодую, сварливою, заздрісною

4. Коли Феїн магазин іграшок був відчиненим?

А у новорічну ніч

Б у робочі дні

В цілий рік

5. Продовж речення.

А яка дитина в свій день народження не чекає

6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

— Люди звать мене •
просто Феєю

• що мріяти про гроші.

Оці селюки тільки й •
знають,

• і я згоджуюсь, бо треба якось
терпіти цих невігласів.

Сидить у своїй крамниці, •
причаївшись за вітриною,

• та вичікує покупців, а надто
— цікавих дітей.

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту твору.

Крамниця іграшок.

Над рахунковою книгою.

Немолода, але знатна Фея.

8. Придумай і запиши заголовок до поданого уривку.

Діагностична картка 4

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Чарівна кобза¹

Жили собі в одному селі два хлопчики — Василько й Петрусь. І годі було знайти кращих, ніж вони, приятелів. Разом у дитсадок ходили, разом по рибу чи в сусідній гайок по ягоди та гриби. Одне слово, друзі — нерозлийвода.

Якось хлоп'ята гралися на моріжку. Аж бачать: повз їхнє подвір'я іде старенький дідусь. На ньому сорочка, вишита червоними та золотистими нитками, а при боці — стародавня кобза. Зупинився дідусь проти воріт, попросив води напитись. Василько миттю гайнув до хати й виніс повний кухоль.

— Дякую, синку, — сказав старий, витираючи вуса. — Можна, я біля вас на лавці посиджу, відпочину з дороги?

— Авжеж, сідайте. А ви на цьому інструменті вмієте грати? — запитав Петрусь.

— О, в нас весь рід з діда-прадіда кобзарі, — усміхнувся дідусь. — А кобза ця не проста, а чарівна.

— Чарів не буває, — заперечив Василько.

— Зараз побачите, — підморгнув дідусь.

Він прилаштував кобзу собі на коліна, провів рукою по струнах — і залунала ніжна прониклива музика.

— А кобзині чари можуть зробити так, щоб упало яблуко, що он у нас над головою? — подав голос Петрусь.

І тої ж миті яблуко зірвалося з гілки, гепнуло на траву й покотилось просто Петрусеві під ноги. Обидва хлопчики тільки очима з подиву закліпали.

¹ Диво-читанка. 4 кл. : Навчальний посібник / Упоряд. Будна Н.О., Голошко З.Л. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008. — 240 с. (С. 193-195)

Через деякий час кобзар обірвав гру, прихилився до стовбура яблуні й задрімав. Василько обережно торкнувся кобзи, розмірковуючи, що б його ще начарувати. Тут він помітив обіч дороги молоковоз дядька Михайла. Молоковоз загруз із самого ранку, і що йому дядько не робив, ніяк не заводився.

— Хочу, щоб запрацював молоковоз, — тихо сказав Василько і провів рукою по струнах.

Петрусь із недовірою перевів погляд на дорогу. І от чудеса! Машина чхнула клубком диму й лагідно загуркотіла.

— Бачиш? — вдоволено стрельнув очима Василько. — А тепер я хочу, щоб одужала баба Катря, яка захворіла на ангіну.

І не встиг він це промовити, як від комори долинув хрипкий бабин голос:

— Ох ти ж, збитошнику! Знову цей котисько сметану з'їв! Тепер Петрусь торкнув струни.

— Хочу, щоб усі цукерки, які є на світі, були тільки мої! — вигукнув він.

Кобза тільки фальшиво бренькнула. Петрусь ображено скривився і зажадав іншого:

— Хочу бути сильним!

Але кобза знов скрипучо задеренчала і змовкла.

— Стривай-но, я спробую, — сказав Василько. — Хочу, щоб не було от тієї баюри на дорозі.

І тут, ніби за помахом чарівної палички, з-за рогу виїхав самоскид. Він підкотив до баюри й висипав у неї цілу купу щебеню. Тим часом дідусь розплющив очі й лукаво глянув на хлопців. Виявляється, він тільки вдавав що спить.

— Ну, як, — запитав він, — переконалися, що моя кобза чарівна?

— Чарівна, та не зовсім, — в один голос заперечили хлопці. — Он цукерок не дала...

— А вона може виконувати не будь-яку забаганку, а тільки побажання робити добро іншим людям. Саме в цьому її неповторна й дивовижна чарівність, — стиха промовив кобзар.

Юрій Яструб

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Як звати хлопців — героїв твору?

А Василько і Павлусь

Б Василько і Петрусь

В Максимко і Юрко

2. Хто йшов повз їхнє подвір'я?

А бабуся

Б учні з вчителькою

В старенький дідусь

3. Ким виявився старенький дідусь?

А кобзарем

Б мандрівником

В туристом

4. Які побажання виконувала кобза?

А робити добро іншим людям

Б приносити багатство

В дарувати солодощі

5. Устав у речення пропущені слова.

На ньому сорочка, вишита _____ та _____ нитками, а при боці — _____ кобза.

6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

І годі було знайти, кращих • • прихилився до стовбура
яблуні й задрімав.
А кобза ця не проста, • • ніж вони, приятелів.
Через деякий час кобзар • • а чарівна.
обірвав гру,

7. Установи послідовність слів у реченні.

Миттю до й гайнув Василько кухоль

виніс хати повний

8. Поясни назву оповідання.

Діагностична картка 5

.....

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Біле ведмежа Умка¹

(Пригода, розказана зайчиком Косею Вуханем)

Уривок

Мій друг їжачок Колько Колючка посапував у своєму кубелечку — у нього була зимова сплячка. А я без Колька дуже нудьгував.

Отож я блукав засніженим лісом сумний і неприкаяний. Раптом угорі загуркотіло, і чи то з дерева, чи просто з неба щось гепнулося біля мене, здійнявши снігову куряву. Дивлюсь — а то хтось білий-білий і пухнастий, з темним носиком і темними очицями. Роззирнулося отетеріло й питає:

— Де це я?!

— Скажи спершу, хто ти такий, — кажу йому.

— Ведмежа Умка.

— Брехумка ти, а не умка! Ведмежата зараз усі сплять, у них зимова сплячка.

— Не знаю. У нас немає ніякої зимової сплячки. Бо там, де я живу, увесь час зима. Довелося б цілий рік спати.

— То ти не тутешній?

— Мабуть, не тутешній. Бо у вас все якимось по-іншому. Ой, а що то з-під снігу виткнулося? — злякано запитав Умка.

— Так це ж куці! — засміявся я. — А он дерева, вкриті снігом. Ти що, ніколи їх не бачив?

— Не бачив. У нас в Арктиці, на Північному полюсі, тільки крига, тороси, ополонки...

— А... То ти справжнє біле ведмежа. Нам про вас розказувала вчителька географії Жирафа Жирафіївна. А як ти до нас потрапив?

¹ Нестайко В. Казкові пригоди і таємниці : Повісті-казки : Для молод. шк. віку. — К. : Веселка, Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. — 447 с. (С. 311–313)

— Сам не знаю. Мені було сумно, погратися ні з ким. І я подумав: «От би щось цікавеньке сталося!» Тільки подумав — як мене закрутило, підняло й понесло... І біля тебе приземлило.

— Тю! — кажу. — Я теж нудився, бо в мого друга Колька Колючки зимова сплячка. І як тільки подумав, щоб якась пригода сталася, — ти з'явився.

— У тебе є друг... — зітхнув Умка. — А в мене немає... Якось я познайомився зі Снігуронькою. Але в неї своя родина: тато Морозенко, мама Сніжана, дід Мороз, баба Морозиха. Живуть вони всі у Сніговому Обійсті на самісінькому Північному полюсі.

«Так от куди перебираються Дід Мороз і Снігуронька, коли настає весна!» — подумав я.

— Снігуронька мені розповідала, що у вас є весна, літо, осінь — продовжував Умка. — Що зеленіє трава, квітують квіти, дерева, співають пташки. Я цього ніколи не бачив... — зітхнув він.

Мені стало жаль його. І я подумав: «От якби сталося диво, і Умка хоч одним оком зміг побачити нашу весну!» Тієї ж миті зимовий ліс зник, а натомість довкруг нас усе зазеленіло, розцвіло, защебетали пташки...

Всеволод Нестайко

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Від чийого імені ведеться розповідь?

А від імені ведмежати Умки

Б від імені зайчика Косі Вуханя

В від імені їжачка Колька Колючки

2. Кого зустрів зайчик Кося Вухань у засніженому лісі?

А сороку

Б ведмежа Умку

В Снігуроньку

3. Що здивувало Умку?

А сніг

Б дерева та кущі

В річка

4. Що хотіло побачити ведмежа?

А Діда Мороза

Б весну, літо й осінь

В річка

5. Устав у речення пропущені слова.

Дивлюсь — а то хтось _____ і _____
з _____ носиком і _____
очицями.

6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.

Неприкаяний — • • нагромадження уламків криги.

Отетеріло — • • розгублено, перелякано.

Торос — • • який не знаходить собі місця, не
знає, що робити, чим зайнятися.

7. Установи послідовність речень відповідно до змісту казки.

У нас в Арктиці, на Північному полюсі, тільки крига, тороси, ополонки.

Тієї ж миті зимовий ліс зник, а натомість довкруг нас усе зазеленіло, розцвіло, защебетали пташки.

А я без Колька дуже нудьгував.

8. Про що цікаве тобі вдалось довідатися з цієї пригоди?
Напиши.

Діагностична картка 6

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Джури¹ козака Швайки²

Швайка розвернув Вітрика і пустив його учвал. Не вниз Дніпровою течією, не вгору, у бік Сули, — а прямісінько у відкритий степ, назустріч місяцю.

Воронівці вражено дивилися йому услід. Вони навіть не звернули уваги на те, що повз них на татарських коненятах пролетіли Санько з Грициком.

Роса випала скупю. І все ж при світлі місяця, що підбився вже досить високо, виразно виділявся темний слід.

То був слід Тишкевичевого коня. І по тому сліду зараз гнало трійко вершників.

Далеко попереду летів на своєму Вітрику козацький вивідник Пилип Швайка. Назад він не озирався, оскільки був певний, що воронівці послухаються його і кинуться рятуватися, бо їхньому спокійному життю настав кінець. І невідомо, від кого їм потрібно рятуватися — від челядників пана Кобильського чи від татарів. Тишкевич міг повернутися як з тими, так з іншими.

Лише вчора Швайка довідався, що Тишкевич слугує двом господарям одночасно. І тепер йому стало зрозуміло і те, чому ординці з такою легкістю обминають озброєні ватаги присульських козаків, і те, чому десятками щезають невідомо куди вільні люди, що поселилися в плавнях. Як, зрештою, і нез'ясовна до сьогодні загибель десятків відчайдухів, що зголосилися розводити дими тривоги на татарському прикордонні.

¹ Джура — в Україні в XVI—XVIII століттях — зброєносець у козацької старшини, слуга.

² Найкраще. Навч. посіб. для уч. 4 кл. / Упоряд. А.І. Мовчун, Л.І. Харсіка — К. : АВДІ, 2009. — 568 с. (С. 308-314)

Так, все це була робота того негідника Тишкевича.

А Тишкевич нещадно шмагав свого і так вкрай знесиленого коника. Раз по раз озирався назад, і на його видовженому обличчі відбивався тваринний жах. Кілька хвилин тому він завважив позад себе темну рухливу цятку. І цятка ця невблаганно збільшувалася. Тишкевич ще не міг розгледіти обличчя того, хто за ним женеться, та все ж чомусь був переконаний, що наздоганяє його саме Швайка. Бо й у всьому Придніпров'ї немає такого коня, на якому можна було б утекти від нього. А ще ординці казали, буцімто Швайка — вовкулака, і навіть удень може перекинутися на вовка.

Правда це чи ні, Тишкевич не знав, а от що вовки йому вірно служать — у цьому він встиг переконатися на власній шкірі.

А ще Тишкевич завважив, що слідом за Швайкою мчать двійко вершників. Точніше, вершників не було видно. Здавалося, що степом котяться двійко коненят з якимись клуночками на спині.

«Серед козаків таких малих вершників немає, — промайнула думка. — невже це хтось із ординців?»

Ординці, ординці...

Зненацька Тишкевич згадав про те, що геть вилетіло йому з голови. Десь тут, неподалік, має бути сторожовий загін Іслам-бека — того, з яким у Тишкевича не раз і не двічі були спільні справи. І не просто десь, а він, Тишкевич, здогадується, де саме.

Тишкевич почав непомітно описувати в степу широке півколо. Він звертав туди, де полюбляв зупинятися на ночівлю Іслам-бек.

Швайка, що пильно стежив за втікачем і вже майже його наздогнав, не одразу завважив це. Проте хлопці, які все ще були далеко позаду, помітили те півколо, і Грицик, вйокнувши на коня, подався навперейми. На якусь мить утікач і його переслідувач зчезли за байраком. А коли хлопці знову

їх побачили, то втікач вибирався з мілкої, геть замуленої річечки, а Швайка лише наближався до неї.

На щастя, річечка перед хлопцями входила в тверді береги, і подолати її було не складно. Тож коли друзі наблизилися до Швайки, Вітрик тільки вибирався з грузької багнуки.

— Ви? — вражено скрикнув Швайка. — Щось трапилося?

— Нічого не трапилося, — відказав Грицик. — Ми хочемо тобі допомагати.

— Геть звідсіля! — гримнув Швайка. — Вас ще тут бракувало!

І знову помчав за Тишкевичем. Якусь мить Грицик вагався. Тоді вперто стріпнув головою і подався слідом. За ним кинувся Санько, бо нічого іншого йому не залишалось.

«Ми ж не просто так гуляємо, — міркував він про себе, мовби сперечаючись з розлютованим Швайкою. — Може, нам вдасться чимось допомогти Пилипові. До того ж — не лишатися ж нам самим у степу...»

Мабуть, про те саме подумав і Швайка, бо за якусь хвилю змахнув рукою, запрошуючи хлопців за собою.

Володимир Рутківський

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Ким був Швайка?

А козацьким писарем

Б гетьманом

В козацьким вивідником

2. За ким гнався Пилип?

А за татарами

Б за зрадником Тишкевичем

В за оленем

3. Хто йому допомагав?

А козаки

Б татари

В двійко хлопців Санько з Грициком

4. Які почуття викликають дії хлопців?

А гордість

Б зневагу

В байдужість

5. Продовж речення.

Якусь мить Грицик вагався. Тоді вперто стріпнув головою і _____.

За ним кинувся Санько, бо _____

6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

Лише вчора Швайко
довідався, що

•

• на якому можна було б
утекти від нього.

Бо й у всьому Придніпров'ї
немає такого коня,

•

• Тишкевич слугує двом
господарям одночасно.

На щастя, річечка перед
хлопцями входила в тверді
береги

•

• і подолати її було не
складно.

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту твору.

Запрошення піти вслід за козаком.

Переслідування.

Підступний хід утікача.

8. Чому Тишкевич був переконаний, що його наздоганяє саме Швайка? Запиши.

Діагностична картка 7

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Про те, як Мала Золотоквітка тужила за Вітриком¹

Біля штахет, у густій траві, жила собі Мала Золотоквітка. Її плескатий, ніби сонечко, кошичок, повний дрібних жовтих пелюсток, щовечора зачинявся ніжними зеленими пелюстками, складаючись у пуп'янок. І квітка зникала серед трави. А вранці, коли сонце торкалося теплим промінням землі, золотий кошичок знову відчинявся, і Квітка казала:

— Добридень, рослини добрі! Ось і я.

Але ніхто на неї не звертав уваги. А от на Дику Жовту Жоржину, що на високих стеблах здіймала аж понад штахетами великі купчасті калачики-квіти, задивлялися всі. Бо й справді вона була такою гарною, хоч і пелюстки не були такі золотосяйні, як у нашої малої квітки.

Пам'ятаєш, як ти раз запримітила Малу Золотоквітку в траві і, не роздивившись гарненько, сказала:

— Пфі, це якась Куряча Сліпота. Ліпше її не чіпати, а то ще всліпну.

І ти стала милуватися Жовтою Жоржиною, і нарахувала на ній аж надцять квіток і ще стільки пуп'янків.

А Мала Золотоквітка образилася на тебе і думала собі ось так: «Ніяка я не Куряча Сліпота. І ніхто від мене ще не осліп. Тільки того, що я лягаю спати разом із сонцем. І хіба я винна, що і кури тоді теж засинають на бантах. Зрештою, й усі послухні діти вкладаються у постелі відразу після передачі «На добраніч, дітки». Так повинно бути, і в цьому я нічого не бачу поганого».

¹ Диво-читанка. 4 кл : навчальний посібник / Упоряд. : Будна Н.О., Головка З.Л. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008. — 240 с. (С. 66-69)

Якось Мала Золотоквітка почула, як вгорі над нею зашелестіла-затріпотіла Дика Жовта Жоржина. Вона то пригинала високі стебла, то знову випростовувала їх.

— Що ти робиш, Дика Жовта Жоржино? — запитала Мала Золотоквітка.

— А це Вітрик прибув до мене в гості, — відповіла Жоржина.

— А це хто такий? Я ж бо нікого біля себе не бачу, — сказала Мала Золотоквітка.

— Я теж його не бачу, — відповіла Жоржина, — бо він у шапці-невидимці. Але я відчуваю, як він торкає-обвіває стебла, листя і квіти, як він гойдає мене.

— А тобі не боляче від того? — зацікавилася Мала Золотоквітка.

— Аніскілечки. Це навіть приємно.

— Поспитай у Вітрика, чи не схотів би він обвіяти і мене? — попросила Мала Золотоквітка.

— Гаразд, — згодилася Жоржина і, пошептавшись з Вітриком, переказала:

— Він мовить, що ти занадто низько живеш і тому зовсім непримітна. А він не має часу опускатися так низько. Вітрик весь час дметься вгору, бо мусить здійматись аж до неба — он до тієї застиглої хмаринки. Вона без Вітрика і кроку не зробить.

— Дуже жаль, — відповіла Мала Золотоквітка. — Я думаю, що Вітрикові нічого б не сталося, коли б він один раз опустився нижче, до землі.

Але Вітрик шугнув у небо — і разом із білою пухнастою хмаркою полинув кудись за місто.

Від того дня в Малої Золотоквітки з'явилася мрія. Я думаю, що нічого лихого в тому нема, як я розповім про неї. Квітка мріяла, аби Вітрик побавився з нею, попестив, освіжив стебло, листя і квітку у спеку. Та Вітрик не звертав уваги на Квітку, що жила так низько у траві. А до Дикої Жовтої Жоржини навідувався частенько. Він казав їй:

— Ця Квітка у траві мене цілком не цікавить. Ти гарно причесана, а вона — ні. І, здається, зовсім без запаху. Задля чого мені опускатися так низько? Нижче трави? В жодному разі!

Сумно було Малій Золотоквітці чути такі речі.

— Яка я непримітна рослина, — зітхала вона. — І гарного запаху не маю. Нікому в світі я не потрібна. Правда, кілька разів випало мені щастя погостити у себе Сліпий Дощик. Але він не дуже роздивлявся, куди випадає, бо осліп від сонця. Тож гостював у всіх рослин підряд. Він був мокрий, але свіжий і прохолодний. Але чи такий самий, як Вітрик, я так і не дізнаюся. Яка ж бо я нещаслива...

Одного разу сталося диво: Мала Золотоквітка відчинила зелені пелюстки свого складеного у пуплях кошичка — і замість золотого кошичка всі побачили білу пухнасту кульку.

— О, який пуханчик, — вигукнула ти. — Це справжнісінька кульбаба, а ніяка не Куряча Сліпота. Я хочу, Кульбабко, побавитися з тобою.

— Постривай, Дівчинко, — раптом обізвався Вітрик, що гойдав Дику Жовту Жоржину. — Ця біла пухнаста кулька, що ти називаєш кульбабою, мені дуже сподобалася. Вона нагадує мені білу ніжну хмаринку. Я хочу завітати до неї в траву.

І Вітрик уперше опустився до землі, нижче трави, аж навкруги все зашелестіло і хитнулося додолу.

— Гей, бережися, Кульбабко! — крикнула ти, але було пізно.

Вітрик надто рвучко гойднув — і вся її чудова пухнаста зачіска знялася з голови. Лише навкруги линуло багато-багато волосинок-парашутиків.

— От і маєш! — сказав зажурено Вітрик. — Приходь на другий раз до такої делікатної особи в гості. Але ти, Кульбабко,

виглядала такою гарною, що я не міг не опуститися навіть так низько. Перепрошую, дорога Кульбабко! — і помчав.

Шкода Кульбабці своєї пухнастої зачіски, соромно, що світить лисою голівкою. Але мрія Квітки збулася. І колишня Мала Золотоквітка, а тепер Облетіла Кульбабка, була щасливою — Вітрик її обняв!

За Ігорем Калинцем

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір «Про те як Мала Золотоквітка тужила за Вітриком» — це
 - А** казка
 - Б** оповідання
 - В** легенда
2. Як звали маленьку квіточку, що росла в густій траві?
 - А** Мала Золотоволоска
 - Б** Мала Золотоквітка
 - В** Мала Жоржина
3. Як ставилися рослини до Малої Золотоквітки?
 - А** приязно
 - Б** не звертали на неї уваги
 - В** з повагою
4. Про що дізналася Золотоквітка від Дикої Жовтої Жоржини?
 - А** що у неї в гостях був Вітрик
 - Б** що у неї в гостях був джміль
 - В** що у неї в гостях був коник-стрибунець
5. Устав у речення пропущені слова.
— Ця біла пухнаста кулька, що _____,
_____ мені дуже сподобалася.

6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.

Банта —	•	• дуже жарко.
Плескатий —	•	• стиснутий з боків або приплюснутий зверху.
Спечно —	•	• поперечна балка між кроквами, поперечина.

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту казки.

- У густій траві.
- Здійснення мрії.
- Прохання Золотоквітки.

8. Запиши, коли Кульбаба почувалася щасливою.

Діагностична картка 8

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Володар Макуци, або пригоди вужа Ониська¹

Уривок

Розділ I,

*у якому на повітку падає сонце,
жук Джек збирається до Америки,
а Онисько розганяє горобців.*

За повіткою, там, де починається великий город, лежить купа трухлявого гілля. На перший погляд вона здається ні до чого не придатною, навіть зайвою, проте... Так не здається вужеві Ониськові, ба, він просто переконаний, що це напівзотліле галуззя — напрочуд корисна річ. І не дивно, адже він під тим гілляччя живе. І не лише він.

Праворуч від Ониськового кубельця мешкає жабка Одарочка. Вона неперевершена господарочка, тому часто заклопотана хатніми справами або порається на городі. Ліворуч — оселя мишки Евридіки. Вона теж дуже хазяйновита, а ще вміє вишивати хрестиком і гладдю. За хаткою Евридіки, під листочком, — нірка хробачка Кузі. Кузя — дуже романтичний хробачок, він цілими днями виграє на скрипочці, щось мугикає собі під ніс і мріє стати відомим музикантом. За сусіду вважається ще й колорадський жук Джек, хоча він не має постійного помешкання і ночує то там, то сям, то в травичці, то під грудочкою. Взагалі Джек над усе любить ласувати картоплинням (на крайній випадок годиться сира картопля або чипси).

¹ Дерманський Олександр. Володар Макуци, або пригоди вужа Ониська. — Вінниця : ПП Видавництво «Теза»; «Соняшник», 2004. — 160 с. (С. 10–16)

Онисько — затятий фантазер і мрійник. Особливо він полюбляє мріяти, вилізши з-під гілля на город і ніжачись на сонечку. Коли вже дуже припікає, вуж заповзає у затінок дивовижної високої рослини з товстим шкарубким стовбуром, лапатим листям і зеленою головою, яка щодня більшає.

У холодочку Онисько заплющує очі й намагається уявити, до яких розмірів виросте врешті голова рослини. Мимоволі він дослухається до дзижчання мух, які снують туди-сюди. Коли якась пролітає неподалік, він уявляє, що над головою проноситься надзвуковий реактивний винищувач, а за штурвалом літака сидить він, Онисько. Після сьомого винищувача мрійник зазвичай засинає.

Прокидається Онисько надвечір. Він смачно потягується, дивиться, наскільки виросла голова рослини, й повзе додому, щоб трохи погомоніти з сусідами та побажати їм доброї ночі.

Одного дня Онисько виліз з-під гілля помріяти й заснув. Прокинувшись, вуж побачив жахливу картину: з неба прямо на нього падало сонце! Воно було велике — на півнеба, з країв у нього тріпотіли жовті язички вогню!

— Рятуйте!!! Сонце падає! — зарепетував Онисько й вужем прослизнув між гілляки.

— Рятуйте! Там!.. Там!.. Сонце! — злякано кричав він.
Миттю позбігалися сусіди.

— І що з того, що сонце? — спитала Евридіка.

— Прямо на повітку!.. Велике!..

— Що на повітку? — не розуміли сусіди.

— Сонце падає на нашу повітку, — трохи оговтавшись вимовив Онисько. — Я там саме на винищувачі...

— Зачекай, — перебив Джек, — на якому ще винищувачі? Онисько знітився:

— Та то так... справи не стосується... А потім бачу — сонце прямо на мене падає! Ну, я сюди...

— На винищувачі? — запитав Кузя.

— Та ні, так — повзком.

— Що ж робити? — стривожилася Евридіка.

— Треба втікати до Америки, — рішуче сказав Джек, — у мене там родичі. У штаті Колорадо. Це з того боку Землі, якраз під нашим городом. Треба проколупати в Землі дірочку і...

— Колупай сам до своєї Америки, — обірвав його Кузя, — а нам і вдома непогано.

Усі закивали головами, погоджуючись із хробачком.

Цілу ніч розмірковували, що ж їм робити. Під ранок жабка Одарочка, яка весь час мовчала, мовила:

— А, може, воно вже впало? Піду-но подивлюся.

Одарочка вилізла з-під гілля, роззирнулася, звела очі вгору... і побачила, що ніяке сонце на повітку не падає, а висить там, де має висіти — у небі. А прямо над їхньою купою гілля розквітнув великих гарний сонях.

— От Онисько, от фантазер! — довго сміялися товариші, коли жабка все їм розповіла.

— Так то ж спросоння, — виправдовувався вуж.

Відтоді Онисько ще більше полюбляє лежати під соняхом, вважає красеня своїм і дуже пишається, що першим побачив його у всій красі.

— Тепер я володар цього соняшника, — каже друзям вуж.

Коли на золоту голову рослини із сусідніх городів злітаються горобці, щоб поласувати насінням, Онисько обов'язково їх розганяє:

— Ану, киш, сіробокі! Розліталися тут — мріяти заважаєте!

Олександр Дерманський

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Визнач жанр прочитаного твору.

А оповідання

Б народна казка

В літературна казка

2. Як звати головного героя?

А вуж Остап

Б вуж Онисько

В вуж Орест

3. Де жив вуж Онисько?

А під купою трухлявого гілля

Б у норі

В в озері

4. Що злякало вужа одного дня?

А падаюче сонце

Б згасла зірка

В падаючий літак

5. Запиши, яким був вуж Онисько.

Онисько — _____

6. З'єднай стрілками назви персонажів казки з їх іменами.

Жабка	•	•	Джек
Мишка	•	•	Кузя
Хробачок	•	•	Евридіка
Колорадський жук	•	•	Одарочка

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту казки.

Жахлива картина.

Під соняхом.

Вуж Онисько та його сусіди.

8. Запиши, про що мріяв вуж Онисько.

Діагностична картка 9

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Біла Панночка в холодному лісі¹

Казка-міраж

У тому лісі не живуть ні звірі, ні птахи, ні метелики, ні комахи, ні їжаки. Ніхто не живе. Бо той ліс холодний. І виють у ньому не вовки, а Дикі Вітри. Виють щоранку, щодня, щоночі й перестають вити хіба на якусь годину-другу — мабуть, щоб набратися сил. Сідають на дебелі гілляки старезних сосон, звішують довгі прозорі ноги й так відпочивають. Інакше не вміють. А поки триває той їхній відпочинок, у лісі стоїть така неймовірна тиша, що чути, як дихають сосни. Уявляєте, навіть чути, як у снах, що бачить зелена трава, шарудить руда ящірка, шукаючи своєї домівки. Але тільки в снах, бо ж насправді в тому лісі не водяться ніякі ящірки, не те щоб руді. А ті, що водяться у снах, так у снах і лишаються, бо можна знайти свою домівку лише там, де шукаєш.

Шкода, що не було кому слухати, як дихають сосни і як спить зелена трава. Дикі Вітри до такого ніколи не дослухаються. Бо що ви з них хочете? На те вони й Дикі Вітри! І коли на якусь годину-другу сідають відпочивати, то наче вмирають — нічогісінько не чують. Отоді в лісі з'являлася Біла Панночка — у білих черевичках, у білій льолі та з білою стрічкою в косах. Вона вся була немов зіткана з туману й так само, як туман, розтавала, як тільки Дикі Вітри знов зачинали виття. Коли б за годину-другу її хто-небудь побачив, вона не розтанула б. Та біда в тім, що не було кому її побачити, бо в тому лісі давно ніхто не жив (якщо, звісно, не зважати на руду ящірку, яка сниться зеленій траві).

¹ Диво-читанка. 4 кл. : навчальний посібник / Упоряд. Будна Н.О., Головка З.Л. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2008. — 240 с. (С. 62-65)

Однак біда бідою, та не все й біда. Того дня, про який я розкакую, в лісі саме з'явилася Біла Панночка. Вона ступала так легесенько, наче боялась на кого наступити. І не встереглась — таки наступила.

— Ой-йой! — почувлося з трави.

Біла Панночка страшенно здивувалася, бо ж, окрім неї, нікому було зойкати.

— Ти наступила на мій сон! — почувла Біла Панночка з-під своїх черевичків і присіла.

— Ой, вибач, що я така вайлувата. Я дуже не хотіла...

— Дуже... не дуже... хіба не однаково? Ти наступила на мій сон! — знов почувлося з трави.

— Але ж твій сон невидимий! — заперечила Біла Панночка, та з трави почувлося обурення.

— Сама ти невидима! Як це може бути невидимим те, що бачиш? Ти що, думаєш, мені охота дивитися невидимі сни?

— Та... — почала було Біла Панночка й затнулась: ну звичайно ж, кому охота дивитися невидимі сни?!

— Ось тобі на! Глянь! Це видиме чи невидиме?

Біла Панночка обімліла: перед нею лежав чималий кінець хвоста рудої ящірки.

— Боже ти мій! — скрикнула Біла Панночка. — Невже я наступила на руду ящірку? І через мене вона втратила хвоста?

— Ти наступила на мій сон! Там завжди гуляла руда ящірка. Скільки я себе знаю, стільки й гуляла. І так ніжно шаруділа, що мені не хотілося прокидатися. До того ж вона мала нарешті знайти свою домівку... А ти зашкодила!

І Зелена Трава (а ви вже здогадалися, що то була саме вона) спересердя затрясла буйною густою кудлою. А коли б уміла ходити, то просто пішла б геть.

— Авжеж, скоро б вона її, домівку, знайшла. І була б найщасливіша ящірка в світі. А тепер... ні домівки, ні хвоста!

Здавалося, що Зелена Трава ось-ось заплаче.

Хай би Біла Панночка й сказала їй щось на втіху, та на-вряд чи тої миті можна було здобутися хоч на слово. Тож Біла Панночка взяла хвоста рудої ящірки в руки, притулила до себе й заходилась його заколисувати.

— Люлі-люлі-лю, полиньмо в сон Зеленої Трави, знайді-мо руду ящірку, нехай вона забере тебе назад. Люлі-лю...

Та, видно, руда ящірка не квапилась забирати свого хвоста. Те, що було поза сном, не мало для неї жодної вар-тості. Навіть Біла Панночка.

Уже Зелена Трава замовкла і впала в сон, а хвіст лежав і лежав у долонях Білої Панночки. Він був самотній, як осін-ній листок.

Уже й Дикі Вітри потягалися, спиналися на ноги й готу-валися вихолоджувати той ліс жахтучим виттям. Ще якийсь день та ніч — і він перетвориться на крижаний.

Біла Панночка подумала: «А що коли рудій ящірці не по-трібен хвіст? І нікому більше не потрібен?»

Як би зраділа Біла Панночка, коли б довідалася, що рудій ящірці справді більше не потрібен хвіст! І нікому іншому не потрібен, бо такі хвости носять лише руді ящірки. А коли гублять, то не надто тим переймаються. Ось і в нашої ящір-ки виріс другий, ще кращий хвіст. Він шарудів ніжніше, ніж той, і так, що Зелена Трава спала як убита і прокинулася аж через день. Не тому, що вона стала сплюхою, а тому, що їй дуже хотілося, аби руда ящірка знайшла нарешті свою до-мівку. То було куди важливіше, ніж знайти хвоста.

А довкола панувала така незвична для Зеленої Трави тиша, що порушувати її ніхто не наважився б. Навіть воло-дарі холодного лісу Дикі Вітри. Знаєте чого? Бо Біла Пан-ночка цього разу не розтанула, як туман. Більше того, вона приручила Диких Вітрів, і вони перестали наводити жах на той ліс.

Тепер у лісі могли погрітися й звірі, й птахи, і метелики, і їжаки. А погрівшись, лишалися назавжди.

І руда ящірка знайшла тут свою домівку. Тож Зеленій Траві довелося прокинутись. Та добре, що вона спала тоді, як Біла Панночка наступила на її сон. Інакше в тому лісі й досі вили б Дикі Вітри, а ми з вами донині б не знали, як цьому зарадити. А воно, виявляється, так просто — треба, щоб Біла Панночка не розтала, мов туман.

Галина Кирпа

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Речення «У тому лісі не живуть ні звірі, ні птахи, ні метелики, ні комахи, ні їжаки.» належить до
 - А** зачину казки
 - Б** основної частини
 - В** кінцівки
2. У якому лісі вили Дикі Вітри?
 - А** у сосновому
 - Б** у холодному
 - В** у березовому
3. Хто з'являється в лісі, коли Дикі Вітри відпочивають?
 - А** Біла Панночка
 - Б** Снігуронька
 - В** Снігова Королева
4. На що наступила Біла Панночка?
 - А** на руду ящірку
 - Б** на сон зеленої трави
 - В** на гілочку сосни
5. Устав у речення пропущені слова.
Отоді в лісі з'являлася _____ —
у _____ черевичках, у _____
льолі та з _____ стрічкою в косах.
6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

А поки триває той їхній • • й звірі, й птахи, і метелики,
відпочинок, у лісі стоїть і їжаки.
така неймовірна тиша,
Шкода, що не було кому • • що чути, як дихають сосни.
слухати,
Тепер у лісі могли • • як дихають сосни і як спить
погрітися зелена трава.

7. Пронумеруй пункти плану відповідно до змісту тексту.

- Біла Панночка і зелена трава.
- Відродження життя у Лісі.
- Дикі Вітри у Холодному Лісі.

8. Що Біла Панночка зуміла змінити в житті Холодного Лісу? Запиши.

Діагностична картка 10

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Крапельинка¹

Маленька Крапельинка прокинулася вранці на листку жовтої купальниці і примружилася від блиску сонця.

— Де ж це я? — Крапельинка напружилася всім своїм маленьким тілом, гойднулася на листочку — і хлюпнулася просто в маленьке джерельце, що танцювало веселий танок в холодочку між травами.

— Ой, хто це так розхвилював мене? — задзвеніло джерело.

Крапельинка пірнула на дно джерелечка, поплавала між камінчиками. Тут дуже гарно, дуже чистенько й прохолодно. Але так мало простору!

За декілька хвилин вона обкружляла свою нову домівку. І помітила, що з невеличкого отвору в камені щомиті вилітають сотні крапельинок. Вони спершу радісно вириваються на поверхню джерела, вітаються з сонечком, а тоді повільно відпливають по колу вбік, даючи дорогу все новим і новим крапельинкам, що вихором вилітають з камінчика.

— Як цікаво! — подумала Крапельинка. — Тут у мене буде багато подруг! Але як же бути з тим, що казала моя матінка? Вона сказала мені, що я — донечка Океану. Чи личить мені жити у звичайному маленькому джерелі?

Цікаво було б пірнути на саме дно величезного водного королівства і відчути себе маленькою володаркою його!

Якось вночі Крапельинка вистрибнула на листочок і стала розглядати Місяць.

— Гей, Місяцю! — загукала Крапельинка.

¹ Чумарна М. Казки для друга : казки. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2011. — 108 с. (С. 11-17)

Вона гукала щосили, збудила усе джерело. Але Місяць висів так високо, що не чув. Раптом він заховався за хмарку. Лиш один його промінчик вистрибнув із-за хмари і побіг по траві.

Коли він торкнувся листочка, на якому лежала Крапельинка вона знову загукала:

— Стій, промінчику! Не втікай! У мене до тебе є дуже важливе запитання!

Промінчик на мить затримався на краю листочка, а Крапельинка стала швидко розповідати йому свою історію.

— Як ти думаєш, що потрібно, аби я змогла добратися до Океану?

— Треба дуже захотіти!

— І все?!

— Цього дуже багато! — засміявся місячний промінчик і пострибав собі далі.

— Ще трішки почекай! — загукала вслід Крапельинка. — А в якій стороні цей Океан?

— Ходи за мною! Я саме туди лечу!

І промінчик зблиснув над лугом, переплигнув через гору та й зник. Ось так! Треба дуже захотіти!

Крапельинка стрибнула у воду, розслабила своє тіло і ніби заснула. Хвилька несла її, мов у колисочці, легенько гойдала. Крапельинка дивилася на сонечко, на хмарки — і ні про що не думала.

— Сонечку! — крикнула Крапельинка. — Скажи мені, як навчитися літати?

Сонечко усміхнулося і нахилилося до малої Крапельинки.

— Стрибай угору — і лети!

Крапельинка дуже хотіла злетіти! Вона затремтіла, підстрибнула — а Сонечко війнуло на неї своїм теплом — і понесло.

Крапельинка відчула, що її тіло стало неймовірно легеньким. Вона летіла вгору і вгору, коли раптом відчула, як хтось підхопив її і швидко поніс уперед.

— Ой, що це зі мною? Хто мене несе?

— Не хвилюйся, маленька: це я, могутній Вітер! Я підслухав твоє велике бажання — і вмить домчу до Океану!

— Який ти добрий! — зашарілася Крапельинка і довірилася Вітру.

— Ой, що це зі мною? Я стала така важка — і вже не можу летіти! Ой, ой, я зараз упаду!

— Ти ж хотіла упасти в Океан! — сказав Вітер — Я остудив твоє легеньке тіло, що пливло собі хмаринкою. — і тепер ти знову стала водяною крапелькою. Чи ти передумала?

Крапелька стрибнула вниз і зробила такий голосний «буль!», що одразу пірнула майже на дно. А там!

А там вона побачила великі очі Океану. Вони мерехтіли веселим радісним полиском.

— Здорова будь, донечко! — загудів Океан.

— Здоров будь, татусю! — ніжно прошепотіла Крапельинка. — Я так хвилювалася, що не зможу до тебе повернутися і назавжди залишуся в малому джерелечку!

— Ти дуже сильна, донечко, — лагідно сказав Океан. — Де б ти не була — ти завжди зможеш повернутися в моє королівство.

— Я маленька, — зворушено відповіла Крапельинка. — А ти — такий великий!

— Вся сила Океану — в найменшій у світі Крапельинці. Це — наша з тобою найбільша таємниця! Тому сміливо керуй моїм королівством!

Ах, яке це щастя — відкрити для себе таємницю самої себе! А той, хто відкрив цю таємницю — ніколи не заблукає і не загубиться в світі!

Чомусь я раптом подумала, що схожа на маленьку Крапельинку. Що я — така ж маленька і така ж сильна, як вона. Що я сама себе зовсім-зовсім не знаю. Може, я теж королева у власному світі?

А ви не відчуваєте себе володарями?

За Марією Чумарною

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір Марії Чумарної «Крапельинка» — це

А розповідь

Б казка

В легенда

2. Де жила маленька Крапельинка?

А у річці

Б на листку жовтої купальниці

В у джерелі

3. Куди вона хлюпнулася?

А у маленьке джерело

Б у струмочок

В у річечку

4. Чиєю донечкою вона була?

А Океану

Б Озера

В Заплати

5. Продовж речення.

Ах, яке це щастя — відкрити для себе _____

6. Встанови відповідність між дійовими персонажами та їх словами.

Крапельинка	•	•	— Треба дуже захотіти!
Місячний Промінчик	•	•	— Ой, що це зі мною? Хто мене несе?
Сонечко	•	•	— Я підслухав твоє бажання — і вмить домчу до Океану!
Могутній Вітер	•	•	— Стрибай угору — і лети!

Океан •

- — Де б ти не була — ти завжди зможеш повернутися в моє королівство.

7. Встанови послідовність етапів подорожі Крапельинки до Океану.

хмари,

Океан,

джерельце,

річечка.

8. Запиши відповідь на останнє запитання тексту.

Діагностична картка 11

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Дивна знахідка¹

Уривок

Два зайчики-братики, взявшись за руки, брели лісом. Звали їх Ліп і Лап. І були вони так схожі між собою, що навіть дідусь розпізнавав їх лише за кольором штаняг. Ліп носив помаранчеві й казав, що він схожий на сонечко, а Лап — зелені, бо йому надзвичайно подобався колір листя і трави. Зайчики були мешканцями казкової країни Ладії. Тут було чимало ошатних лісів, світлих галявин і чистих озер. Вийшовши якимось на одну з таких галявин, братики зупинились перепочити. Шовковиста трава приємно лоскотала їх пухнасті лапки, лісові птахи тішили співочими трелями. А сонечко пустотливо дражнило довгі вії.

— Далі не підемо? — запитав раптом у братика Ліп.

— Згоден, будемо веселитися тут, — відповів Лап.

— А у що ми гратимемо сьогодні? Мені, здається, ми вже перебрали всі ігри, що є на світі, — сумно опустив голову Ліп.

Лап виглядав на цілу годину старшим від Ліпа і завжди прагнув бути розумнішим за братика. Але зараз навіть він не знав, що йому сказати. Так, вони гралися вже в усі ігри, котрі були в цій країні. Свіжа думка вперто не йшла до голови. «Треба щось самому вигадати», — подумав він.

Ліп тим часом збайдужіло прогулювався галявиною. Сонечко вже почало припікати. Жовтооокі ромашки посхиляли білі голівки, розпашілі маки геть не звертали уваги на зайчика, а старезний лопух, розсунувши на всі боки свої величезні листки, пірнув у морок спогадів.

¹ Васильчук В.Б. Пригоди Сновиди та його друзів : повість-казка — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2010. — 72 с. (С. 3-4)

— Придумав! — вигукнув раптом Лап. — Ліпе, йди сюди! Я знаю, що ми робитимемо, щоб не нудьгувати...

— І що ж?.. — повільно підійшов до братика Ліп.

— Ми шукатимемо квіти! Кожен з нас повинен чимскоріше знайти на цій галявині два однакові маки, дві ромашки... Зрозумів?..

— Але ж Лапе... — зітхнув Ліп. — Ти, певне, забув, що нам розповідав дідусь?

— Забув, — нахнюпився Лап.

— Він казав, що у світі немає нічого однакового. І в кожній квітці є щось своє, неповторне, як і в кожного дерева, у кожній хмаринки... І ми з тобою зовсім різні, хоча на перший погляд це й не так...

— Твоя правда, — задумався знову Лап. — Тоді спробуємо підрахувати всі квіти на цій галявині...

— Добре, — погодився Ліп, — але ж квітів стільки, що ми поки полічимо тут, то на іншому кінці галявини багато з них позасинає. Дідусь казав, що у кожній квітці є свій час цвітіння, свої години сну. Деякі з них квітнуть вранці, інші — вдень, а є такі, котрі розпускаються ввечері. Крім того, ми з тобою ще не вміємо добре лічити...

— Ти знову правий, братику. — Лапові стало сумно. Він сів на траву і мало не заплакав. Ліп сів поряд, але через мить підвівся і витяг із кишені два невеликі м'ячики.

— Ой! Лапе! — повеселішав. — Поглянь, що у мене є! Мій помаранчевий, а твій — зелений. Давай щось вигадасмо з ними. Ось хоча б таке: заплющивши очі, кинемо м'ячики в різні боки, а потім шукатимемо їх. Хто першим знайде, той і переміг.

Лап радісно підтримав ідею братика:

— Я шукатиму твій м'ячик, а ти — мій.

— Домовились, — погодився Ліп.

Зайчикам-братикам здалося, що все довкола почало всміхатися, навіть день заяснішав. Вони вийшли на середи-

ну галявини, одночасно заплющили очі й навмання кинули врізнобіч свої м'ячики.

Віктор Васильчук

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір «Дивна знахідка» — це

А байка

Б легенда

В казка

2. Хто брів лісом?

А два їжачки

Б два зайчики

В два вовки

3. Мешканцями якої країни вони були?

А країни Лапландії

Б країни Ладії

В країни Надії

4. Що планували робити зайчики на галявинці?

А веселитися

Б їсти

В спати

5. Устав у речення пропущені слова.

Ліп носив _____ й казав, що він схожий на _____, а Лап — _____, бо йому надзвичайно подобався колір _____ і _____.

6. З'єднай стрілками відповідні частини речень.

Лап виглядав на цілу	• •	і мало не заплакав.
годину старшим від Ліпа		
— І ми з тобою зовсім	• •	хоча на перший
різні,		погляд це й не так....
Він сів на траву	• •	і завжди прагнув
		бути розумнішим
		за братика.

7. Віднови послідовність частин речення.

- розпашілі маки геть не звертали уваги на зайчика,
- жовтоокі ромашки посхиляли білі голівки,
- а старезний лопух, розсунувши на всі боки свої величезні листки, пірнув у морок спогадів.

8. Запиши, що цікавого про квіти розповідав дідусь зайченятam.

Діагностична картка 12

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Пригоди Аліси в Дивокраї¹

Уривок з повісті

Білий кролик

Була собі маленька дівчинка на ім'я Аліса, і якимось наснився їй предивний сон.

Хочеш почути, про що він?

Тоді слухай. Ось із чого все почалося. Наснилося їй, начебто повз неї жене, мов ошпарений, Білий Кролик; та не встиг він її поминути, як зненацька зупинився і витяг із кишені годинника. Чудасія, правда?

Чи бачив ти коли, аби Кролик мав при собі годинника та кишеньку, щоб туди його класти? Отож-бо. Хоча... Якщо вже Кролик при годиннику, йому слід мати для нього й кишеньку. Не носити ж його в роті! Адже без лапок, отих, що спереду, Кроликові теж часом не обійтися, — коли треба тікати, певна річ.

Поглянь, які у нього рожеві очі (гадаю, всі Білі Кролики рожевоокі), і рожеві вуха, і брунатний піджачок; ще й червоний носовичок визирає з кишеньки!

А ця голуба краватка, а жовта камізелька — дивитися не надивитися!

— Боже, Боже! — простогнав Кролик. — Запізнююся — страх!

Цікаво, куди міг Кролик запізнюватися? А ось куди: він конче мав навідати Герцогиню (незабаром ти сам її побачиш, вона сидить у себе на кухні), а Герцогиня — презлюща стара відьма. і Кролик не сумнівався: вона укинеться в стра-

¹ Керрол Льюїс. Пригоди Аліси в дивокраї, що їх автор переповів для малюнків. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2009 — 88 с. (С. 5-6)

шенну лють, як змусити її чекати. Тож неборака перелякався на смерть (бачиш, як він тремтить, ні? Ось трусни трохи книжкою — і відразу матимеш уявлення про його дрижаки), бо йому примарилося, ніби Герцогиня на покару зітне йому голову. Саме так звикла чинити Чирвова Королева, як на когось розізлиться (невдовзі ти побачиш на малюнку цю мегеру — Чирвову Королеву): принаймні вона все веліла відрубувати комусь голову і все гадала, ніби її слухаються, хоча насправді голови ніколи не стинали.

Так от, коли Білий Кролик пустився бігти, Алісі закортіло побачити, що з ним буде далі; тож вона майнула слідом; бігла-бігла — і раптом загула вниз у кролячу нору!

Та й довго ж вона падала!

Униз, униз, униз... Аліса вже чудувалася, чи не пролетить вона, бува, землю наскрізь?

Ох же ж і нора! Так і дивись вихопишся з другого боку! Не нора, а якийсь глибоченний колодязь, лише без води! Якби туди хтось і справді впав, то напевняка убився б! Але, бач, падати уві сні цілком безпечно, бо насправді ти лежишдесь, як у Бога за пазухою, і спиш без задніх ніг.

Нарешті жахливе падіння скінчилося, і Аліса плюхнула на купу галузок та сухого листа.

Але вона не ушкодилася, тож мерщій схопилася на ноги та й гайда знов за Кроликом!

А втім, чудний Алісин сон лише починався. Якщо наступного разу ви побачите Білого Кролика, знайте: у вас попереду предивний сон, подібний до сну маленької Аліси.

Льюїс Керрол

Переклад Валентина Корнієнка

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Як звали маленьку дівчинку?

А Аня

Б Аліса

В Анфіса

2. Що побачила Аліса уві сні?

А як повз неї мчить страшенний Вовк

Б як повз неї жене Білий Кролик

В як повз неї снують Мурашки

3. Що здивувало дівчинку?

А що у Кролика був годинник

Б що у Кролика були маленькі вушка

В що у Кролика був великий хвіст

4. Куди біг Кролик?

А навідати Кролицю

Б навідати Герцогиню

В навідати Королеву

5. Продовж речення.

Не нора, а якийсь глибоченийний _____,

6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.

Камізелька — • • людина, становище або вчинки,
дії якої викликають співчуття.

Мегера — • • безрукавка, жилетка.

Неборака — • • зла, сварлива жінка.

7. Установи послідовність речень відповідно до змісту твору.

Цікаво, куди міг Кролик запізнюватися?

Нарешті жахливе падіння скінчилося, і Аліса плюхнула на купу галузок та сухого листа.

Була собі маленька дівчинка на ім'я Аліса, і якось наснився їй предивний сон.

8. Якою ти уявляєш Алісу? Запиши.

Діагностична картка 13

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Маленький принц¹

Уривок з повісті

III

Чимало часу довелося згаяти мені, аж поки я втямив, звідки він тут узявся. Маленький принц був дуже допитливий, проте моїх запитань він, здавалося, й не чув. Лише з випадкових слів пощастило мені потроху про все довідатися. Так, зуздрівши вперше мого літака (я його не малювати-му. для мене це надто марудно), він поспитався:

— Що воно за штуkenція?

— Це не штуkenція. Воно літає в повітрі. Це літак. Мій літак.

І я з гордістю звістив йому, що літаю. Тоді він вигукнув:

— Як?! Ти впав із неба?!

— Авжеж, — скромно відказав я.

— Ото чудасія!..

І Маленький принц так дзвінко зареготав, що мені аж прикро стало від того. Я ж хотів, щоб моє лихо сприймали поважно. Потім він докинув:

— Отже, ти теж із неба! З якої ж планети?

Ось де розгадка його таємничої появи тут, у пустелі!

— То ти потрапив сюди з іншої планети? — спитав я.

Та він не відповів. Стиха хитаючи головою, він розглядав мого літака:

— Та воно й правда, хіба на цьому ти міг прилетіти здаля...

¹ Сент-Екзюпері Антуан де. Маленький принц / пер. з французької Л. Кононовича. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 96 с. (С. 14-16)

І надовго замислився. А потім дістав із кишені мого баранця і почав розглядати свій скарб.

Уявіть собі лишень, як зачепила мене ота обмовка про «інші планети»! Тож я спробував дізнатися ще більше:

— Звідки ж ти прибув, хлопчику? Де ж твоя домівка? Куди ти хочеш одвезти мого баранця?

Трохи подумавши, він відказав:

— Добре, що ти дав мені скриньку, вночі вона буде його домівкою.

— Та все ж. А якщо ти будеш чемний, то я подарую тобі й мотузок, щоб припинати його вдень. Ще й пакіл.

Ця пропозиція, здавалося, ошелешила маленького принца.

— Припинати? Що за безглуздя!

— Але ж як його не припнути, то він забреде бозна-куди і загубиться.

Мій приятель знову зареготав:

— Та куди ж він, по-твоєму, зайде?

— А хтозна-куди. Піде собі навмання, світ за очі...

Тоді Маленький принц дуже серйозно зауважив:

— То нічого, в мене там усе маленьке...

І трохи сумовито додав:

— Навмання далеко не зайдеш...

Антуан де Сент-Екзюпері

Переклад Леоніда Каноновича

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Речення «Чимало часу довелося згаяти мені, аж поки я втямив, звідки він тут узявся.» належить до

А зачину тексту

Б основної частини

В кінцівки

2. Від чийого імені ведеться розповідь у тексті?
- А** від імені автора
 - Б** від імені головного героя
 - В** ні від чийого імені
3. З ким зустрівся оповідач під час однієї вимушеної зупинки в пустелі?
- А** з баранцем
 - Б** з Маленьким принцом
 - В** зі слоном
4. Що здивувало Маленького принца?
- А** літак
 - Б** пустеля
 - В** скринька
5. Устав у речення пропущені слова.
Маленький принц був дуже _____,
проте моїх запитань він, здавалося, й _____.
6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.
Марудно —	• •	надзвичайно дивувати,
вражати; приголомшувати.
Пакіл —	• •	клопітливо, повільно, нудно.
Ошелешити —	• •	кілок.
7. Установи послідовність речень відповідно до змісту твору.
- Тоді Маленький принц дуже серйозно зауважив:
— То нічого, в мене там усе маленьке...
 - Добре, що ти, дав мені скриньку, вночі вона буде
йому домівкою.
 - Лише з випадкових слів пощастило мені потроху
про все довідатися.

8. Поясни, як ти розумієш останнє речення цього уривка.

Діагностична картка 14

1. Прочитай текст мовчки або пошепки.

Планета рожевого світанку¹

Уривок

Колись довкола Сонечка жила весела сімейка планет. Планети були різних кольорів: жовта, голуба, зелена, рожева, золота, срібна і діамантова. Вони кружляли довкола Сонця, як діти у хороводі. Інколи ходили одна до одної в гості. Просто легенько торкалися поверхнями, перекидали місточки — і по тих місточках жителі переходили з однієї планети на другу.

Можете уявити собі, як це було цікаво! Бо кожна планета мала свої дива, і жителі різних світів завжди могли щось цікаве побачити, чогось навчитися. Наприклад, жителі зеленої планети були дуже гарними садівниками. Вони розводили різні овочі, фрукти, на їхніх шовковистих луках вільно випасалися стада оленів, буйволів, диких коней, а в лісах співали птахи. Голуба планета була вкрита чистими озерами, морями й океанами, по яких плавали білі лебеді, дикі качки, дельфіни і кити, які дозволяли дітям сідати на їхні лискучі спинки, мов на човники.

Здавалося, жовта планета не могла бути такою привабливою для гостей, бо вона була вкрита пісками. Але це не були звичайні піски! Якщо ви хочете почути місячний концерт — то приїжджайте саме сюди! В місячні ночі піски починали співати — і цей спів летів поміж усіма світами! Жили на жовтій планеті дуже сміливі й життєрадісні жителі, котрі не боялися жодних труднощів.

А які чудові замки можна було побачити на золотій, срібній і діамантовій планетах! Це були планети радісних і до-

¹ Чумарна М. Літературне читання : Українська мова : підручник для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М.І. Чумарна. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. — 208 с. (С. 154-157)

брих чарівників, котрі гостинно зустрічали відвідувачів, катили їх на килимах-самольотах, виконували всі бажання і відгадували загадки. Тут ви могли дізнатися секрети щастя і довголіття.

Невже я забула про рожеву планету? О, це була казкова планета квітів! Ніжний рожевий серпанок запахів огортав її такими відтінками ароматів, що вона світилася у космосі, як квіткова корона. І жителі планети були такими ж лагідними та привітними, мов квіти. Ще рожева планета славилася своїми світанками, тому її й називали Планетою рожевого світанку.

Уявляєте, як весело було жити у сімейці планет! Вони ніколи не сварилися між собою, не ворогували, не намагалися один в одного щось відібрати, бо завжди з радістю усім ділилися.

І ось одного дня жителі жовтої планети побачили у своєму небі красиву червону кульку. Вона швиденько наближалася до них. Саме в цей день жовта планета збиралася в гості до блакитної — там проводилося змагання дельфінів. Уже приготували золоті місточки, які мали перекинути до сусідів, — а тут щось зависло між світами і не давало їм наблизитися.

Червона кулька опустила вниз мереживний місточок. Це пролунало як запрошення на відвідини.

Я вже казала вам, що спілкування між різними світами було настільки мирним і доброзичливим, що ніхто не сподівався підступу. І тому відразу знайшлися охочі піднятися по драбинці і розглянути прибульця зблизька.

Чи можете ви собі уявити, як виглядає космічний пірат? Ніхто на щасливих планетах жодного разу не чував про якихось розбійників! І коли перший житель жовтої планети наблизвся до великої червоної кульки, то сказав подумки: «Ах! Яка краса!»

Справді, «кулька» була велетенським букетом червоних квітів, котрі не мали коріння, а своїми стеблами були сплетені у тугий круглий клубок.

Легенька мереживна драбинка закінчилася просто перед велетенською червоною квіткою. Щойно мандрівник наблизився до неї, вона гостинно розтулила свої пелюстки, ніби запрошуючи всередину. І лише нога прибульця стала на неї, як квітка поглинула сердегу...

І ось тут я змушена розповісти вам про космічних піратів. Ніхто не знав, звідки вони взялися. Але раптом ці яскраві червоні клубочки заповнили вільний простір між різними світами. І почали заманювати до себе космічних мандрівників, котрі навіть не підозрювали про небезпеку. А небезпека полягала ось у чому.

Кожен зі світів має свою пам'ять, своє коріння. У корінні записується вся мудрість світу, з пам'яті виростає його майбутнє. Тому космічні світи круглі: їхнє коріння — в ядрі планет, на яких живуть і розвиваються світи. А космічний пірат зовні схожий на планетарний світ, але у нього нема коріння. Нема пам'яті — і нема майбутнього. Лише порожнеча, зав'язана в клубок таємничості!

Тому кожен мандрівник, котрий потрапляв у червону квітку, відразу втрачав пам'ять. Забував, хто він і звідки прийшов. Намагався знайти якийсь вихід і кудись вибратися, але квіти так тісно переплелися між собою, що блукалець переходив з однієї квітки в іншу — і врешті-решт назавжди залишався у червоному клубочку. І до нього приходив Страх, якого не знали жителі планет.

Марія Чумарна

2. Виконай завдання.

Обери і познач правильну відповідь.

1. Твір «Планета рожевого світанку» — це

- А** казка
- Б** легенда
- В** оповідання

2. Для чого кольорові планети ходили одна до одної в гості?
- А** Щоб потанцювати разом навколо Сонця.
- Б** Щоб жителі різних світів могли щось цікаве побачити, чогось нового навчитися.
- В** Щоб не нудьгувати наодинці.
3. Куди треба їхати, щоб почути місячний концерт?
- А** у консерваторію
- Б** на зелену планету
- В** на жовту планету
4. Чому жителі різних планет ніколи не сварилися між собою?
- А** їм було ліньки
- Б** вони з радістю усім ділилися
- В** у них не було часу на суперечки
5. Устав у речення пропущені слова.

Нижній рожевий _____ запахів огортов її такими відтінками _____, що вона світилася у космосі, як квіткова _____.

І жителі планети були такими ж _____ та _____, мов квіти.

6. З'єднай стрілками подані слова та їх значення.

Серпанок —	• •	додатковий вияв почуття, настрою і т. ін., що супроводжує основне почуття, настрої, стан.
Відтінок —	• •	нешасна людина, бідолаха.
Сердега —	• •	Ледве помітний прояв якого-небудь настрою, стану і т. ін., який заступає або супроводжує щось інше.

7. Установи послідовність речень відповідно до змісту казки.

Тому кожен мандрівник, котрий потрапляв у червону квітку, відразу втрачав пам'ять.

Бо кожна планета мала свої дива, і жителі різних світів завжди могли щось цікаве побачити, чогось навчитися.

Уявляєте, як весело було жити у сімейці планет!

8. Подумай і запиши, чому космічні пірати поглинали мандрівників.
